

(/)

🏠 (/) > Besættelsen (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Storfyrstinden

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/racismeparagraffen>)

Storfyrstinden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 918

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/storfyrstinden>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/storfyrstinden>) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/storfyrstinden&title=>)

Trine Engholm Michelsen

Storfyrstinden. Besættelsens magtfulde, men ukendte frihedskæmper Jutta Graae

People's. 432 sider. 299,95 kr

Et interessant portræt af en ikke alment kendt kvinde i modstandsbevægelsen sat ind i en til tider fejlbehæftet beskrivelse af den historiske baggrund.

Forfatteren er ansat som forsker ved Forsvarsakademiet. Et gruppefoto af 30 mandlige nøglepersoner bag Danmarks befrielse og en enkelt kvinde taget i sommeren 1945 pirrede forfatterens nysgerrighed. Kvinden var Jutta Graae, "som bare var efterretningschefens sekretær" ifølge arkivaren på Rigsarkivet. Jutta Graae var meget mere end det, som forfatteren afslører. Hun bygger på Jutta Graaes efterladte papirer, som ikke røber meget, for Jutta tog sin tavshedspligt alvorligt, også efter besættelsen. Samtaler med familien bragte forfatteren lidt tættere på hovedpersonen, og supplerende oplysninger fandt hun i engelske og svenske arkiver. Hvor der er huller, antyder forfatteren de mest sandsynlige begivenhedsforløb.

Forfatteren har valgt at fortælle kronologisk og benytter sig af historisk nutid, et stilistisk træk, der dramatiserer beskrivelsen. Hun har en tendens til at beskrive nogle af de involverede ved deres fysiske fremtræden, som f.eks. Truelser, der karakteriseres ved et kraftigt næseben, nogle varme øjne og et roligt lyttende ansigt. Det giver fremstillingen et noget altmodisch præg.

Jutta Graae opererede i en mandsdomineret verden, hvor hun måtte holde lav profil, men hendes selvbevidsthed fejlede intet. Hun var ikke professionel men selvudlært efterretningskvinde og fremstår som en vigtig person i frihedskampen. Hun arbejdede i kulissen, og var den, der trak i trådene. Hun ses som en samlende organisatorisk skikkelse, den praktiske strateg. Hendes overklassebaggrund og hendes psykologiske indsigt gjorde det muligt for hende at koble relevante frihedsaktører fra samme samfundslag sammen, dæmpe konflikter og skabe holdånd. I Danmark opererede hun under det fornemme dæknavn Storfyrstinden. I Sverige blev hun til Röda Neljikan, og i England fik hun det lidet flatterende dæknavn Haddock, hvilket dog ikke afspejlede englændernes syn på hende

Jutta Graae havde rige slægtninge i London, hvis hjem blev inddraget i modstandskampen. Allerede før besættelsen fungerede hun som spion for englænderne. Som bankansat regerede hun enevældigt over boksene i kælderen, der blev kurercentral og opbevaringssted for hemmelige papirer. Her opbevarede hun også de pengebeløb, som skulle uddeles til modstandsfolk. Hun åbnede desuden sit hjem for eftersøgte modstandsfolk, og her afholdtes hemmelige møder.

I Danmark arbejdede Jutta på at skabe et samarbejde med den danske militære efterretningstjeneste. I den forbindelse var hun så heldig, at hendes svoger, journalisten Ebbe Munck kunne forsyne hende med særlige militære og politiske observationer, som hun videregav til en ven i efterretningstjenesten. Hun kom til at fungere som et vigtigt kontakttled til efterretningstjenesten, som hun introducerede for nøglepersoner i modstandsbevægelsen som Mogens Fog og Erling Foss. Det er paradoksalt, at hun sammen med Ebbe Munck arbejdede på at skabe et samarbejde med sabotageorganisationen SOE, da hun kun var interesseret i, at de skulle sende radioer, som ville lette kommunikationen med England. Her spillede hun noget af tiden dobbeltspil, idet hun over for efterretningstjenesten foregav, at hun samarbejdede med MI6.

I september 1943 flygtede hun til Sverige sammen med to efterretningsfolk. Her fortsatte hun sit samarbejde med SOE og forsøgte at få genetableret strømmen af militære efterretninger fra Danmark. I 1944 inviteredes hun til England af SOE, hvor hendes vigtigste mission var at give englænderne et positivt indtryk af den danske modstandsbevægelse, så Danmark efter krigen kunne blive optaget blandt de allierede.

Bogens svaghed er det historiske baggrundsstof, der rummer en del fejl. F.eks. er bogens mange henvisninger til SOE i begyndelsen misvisende. Der er i virkeligheden tale om forløberne, idet SOE først blev oprettet i juli 1940. Bogens henvisninger til Churchills krigskabinet før 11.maj 1940 er også forkerte, idet det var Chamberlains krigskabinet. Som et kuriosum nævner bogen, at den senere centrale SOE afdelingsleder for Skandinavien, Charles Hambro, fortalte Jutta, at han har gået i skole med Churchill, uden at forfatteren tjekker, at det er umuligt, da der er en aldersforskel på 23 år mellem dem, og at de har gået på forskellige skoler.

Biografier har en forståelig tendens til at overdrive hovedpersonens rolle. Således også i denne bog, hvor Jutta og hendes svoger Ebbe Munck f.eks. tillægges en alt for stor rolle i forhandlingerne om regeringsdannelsen efter krigen. Der er imidlertid ikke tvivl om Juttas betydning som koordinator for og formidler af militære efterretninger. Efterretningsvæsenet var helt afgørende i det danske modstandsarbejde, og blev af Montgomery lige efter befrielsen rost som "second to none". Alligevel måtte hun vente helt til 1955, før hun fik en vigtig post som kontorchef i efterretningsvæsenet. Jutta Graae blev hædret med flere ordener efter krigen, heriblandt den prestigefyldte Order of the British Empire, som blev overrakt personligt af SOE's sidste chef Gubbins men først med denne bog er hendes navn for alvor blevet skrevet ind i den danske frihedskamps historie, og det gør bogen til interessant læsning, også fra et kvindehistorisk perspektiv.

Et lille hjertesuk. Det ville have været rart med et emneregister. Der er et navneregister, der ikke er fuldstændigt, idet personer ikke figurerer der, hvis de kun er nævnt ved fornavn i teksten.

[Historie-online.dk, den 17. november 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/racismeparagraffen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

▶ **BORNHOLM BESAT**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/bornholm-besat>)

▶ **OUTZE I KRIG**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/outze-i-krig>)

▶ **MODSTANDSKAMPENS BØRN**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/modstandskampens-boern>)
